

Asia: VN/819/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi rakentamislain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntopalaute lyhyt vuokrausta koskeviin säännöksiin

-

Tulisiko lyhyt vuokrauksessa vapaa-ajanasuntoihin (mökkeihin) soveltua eri säännökset kuin vakituksessa asuinkäytössä oleviin asuinrakennuksiin ja asuntoihin?

-

Lausuntopalaute rakennusten energiatehokkuutta koskeviin säännöksiin

Rakennusten energiatehokkuuden parantamisen lisäksi nyt tavoitellaan myös päästöttömän rakennuskannan saavuttamista viimeistään vuonna 2050. Energiatehokkuusdirektiivi vaatii myös uusien rakennusten elinkaarenaikaisen ilmakehän lämmitysvaikutuspotentiaalin (global warming potential, GWP) laskemista ja ilmoittamista rakennuksen energiatehokkuustodistuksessa. Lämmitysvaikutuspotentiaali rakennuksen koko elinkaaren aikana osoittaa, mikä kaikkiaan on rakennuksen osuus ilmastonmuutokseen johtavista päästöistä. Siinä otetaan huomioon rakennustuotteisiin sisältyvät kasvihuonekaasupäästöt sekä käyttövaiheen suorat ja epäsuorat päästöt, kun tavoitteena on päästöttömät ja lähes nollaenergiarakennukset.

Puurakentamisen osuutta kasvattamalla voidaan saavuttaa merkittäviä ilmastohyötyjä, ja asetus johdattelee rakentamisen energiatehokkuuden lisäksi tarkastelemaan kokonaisvaltaisesti rakennusosien ja -materiaalien hiilijalanjälkeä. Rakentamisen ympäristönäkökohtien merkitys on jatkuvasti lisääntymässä kaikkien EU-maiden rakentamissäädöksissä, mikä johtaa ekologisten ja uusiutuvien rakennusmateriaalien käytön lisäämiseen sekä rakennusten energiatehokkuuden parantamiseen esimerkiksi rakennusten lämmöneristämistä tehostamalla. Tämä koskee erityisesti korjausrakentamista. Puukuitupohjaisten lämmöneristeiden paloturvallisuusominaisuuksia, uusia käyttömahdollisuuksia ja ympäristövaikutuksia sekä rakentamissäädöksiä on tärkeää kehittää osana energiatehokasta ja vähähiilistä teollista puurakentamista. Tämä edellyttää määrätietoista yhteiskunnallisia toimenpiteitä ja muutoksia sekä monitieteistä tutkimusta ja uusia innovaatioita.

Energiatehokkuuden merkitys kasvaa myös vapaa-ajan asumisessa. Maassamme on reilut puoli miljoonaa kesämökkiä, ja joka vuosi rakennetaan noin seitsemän tuhatta uutta vapaa-ajan rakennusta. Tämä rakennuskanta on varsin suuri. Lisäksi ihmisten vapaa-aika on lisääntymässä, jolloin kesämökeillä vietetään yhä enemmän aikaa. Suomen kylmäkö ilmasto asettaa paljon haasteita rakennusten kokonaisenergian kulutuksen hillitsemiseksi. Metsätiedepaneeli katsoo, että kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen kannalta uusien, talviasuttaviksi rakennettavien vapaa-ajan asuntojen energiatehokkuutta olisi tarkoituksenmukaista kohdella samalla tavalla kuin vakituksessa asuinkäytössä olevien asuinrakennusten ja asuntojen.

Euroopan komissio on julkaissut tuoreen EU:n vuoden 2025 työohjelman eurooppalaista standardointia varten. Työohjelmassa linjataan mihin standardeihin ja standardointitoimiin komissio aikoo erityisesti panostaa tulevana vuonna. Puurakentamisen ja puutuotteiden kannalta positiivista on, että ”Bio-materials, bio-based, and wood-derived products” on nostettu ensimmäiseksi prioriteetiksi. Euroopan komissio viittaa myös aiempiin linjauksiinsa (COM/2018/673 ”Kestävä biotalous Euroopalle” ja COM/2021/800 ”Kestävä hiilen kierto”), joissa biopohjaiset ratkaisut nähdään keskeisinä ilmastotavoitteiden ja talouden uudistumisen kannalta. Tämä standardoinnin vuosiohjelma korostaa biopohjaisten ja erityisesti puuperäisten tuotteiden keskeistä roolia sekä ilmastotavoitteiden saavuttamisessa että tulevaisuuden teollisuudessa. Metsätiedepaneeli pitää tärkeänä, että Suomi hyödyntää tätä vahvaa EU-tason tukea ja on aktiivisesti mukana puu- ja biopohjaisten rakennustuotteiden standardointityössä.

Kun EU rakentaa yhä painavammin biopohjaista ja vähähiilistä tulevaisuutta, puulle ja muille puuperäisille ratkaisuille avautuu uusia markkinoita sekä kasvumahdollisuuksia. Uusien tai päivitettyjen standardien kautta halutaan luoda yhteiset pelisäännöt laadusta, suorituskyvystä ja ympäristövaikutusten arvioinnista, mikä tukee puun käyttöä etenkin rakentamisessa, sisustuksessa ja muissa lopputuotteissa.

Metsätiedepaneelin näkemyksen mukaan puurakentamisen ilmastohyötyjen näkökannalta ilmast selvitys ja materiaaliselostus tulisi vaatia sekä uudis- että korjausrakentamisen osalta, sillä ympäristöministeriön Forecon Oy:ltä tilaaman selvityksen mukaan vuosittain korjausrakentamiseen sitoutuu kutakuinkin sama määrä puuta kuin uudisrakentamiseen.

Rakentamislain 37 §:n mukaan energiatehokkuutta on parannettava rakennuksen rakentamisluvanvaraisen korjaus- ja muutostyön tai rakennuksen käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä, jos se on teknisesti, toiminnallisesti ja taloudellisesti toteutettavissa. Onko säännöksen soveltaminen syytä sitoa rakennushankkeen luvanvaraisuuteen?

Rakentamisen hiilijalanjälkeä tarkastellaan esitetyssä asetuksessa ympäristöministeriön mallin mukaisesti 50 vuoden arviointijaksolla. Rakentamislain 37 §:n mukaan energiatehokkuutta on parannettava rakennuksen rakentamisluvanvaraisen korjaus- ja muutostyön tai rakennuksen käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä, jos se on teknisesti, toiminnallisesti ja taloudellisesti toteutettavissa.

Nyt käsiteltävässä esityksessä (VN/819/2025 Luonnos hallituksen esitykseksi rakentamislain muuttamisesta) ehdotetaan, että jatkossa ilmastaselvitystä ja materiaaliselostetta ei enää vaadittaisi laajamittaisesti korjattavilta rakennuksilta. Esityksessä arvioidaan, että ilmastaselvitys- ja materiaaliselostevelvoitteen poisto laajamittaisten korjausten osalta vaikuttaa siten, että eri toimijoiden tieto rakennusten korjaustöiden ilmastovaikutuksista ei lisäänty siinä laajuudessa, kuin alkuperäisen rakentamislain valmistelussa on arvioitu. Metsätiedepaneelin näkemyksen mukaan rakentamisen luvanvaraisuuden avulla voidaan ohjata ja valvoa rakentamisen energiatehokkuutta ja vähähiilisyyttä kaikkein tehokkaimmin.

Lausuntopalaute rakennustuoteasetuksen rikkomisen seuraamussäännöksiin

-

Lausuntopalaute suunnittelutehtävän kelpoisuuksia koskevaan siirtymäsäännökseen

-

Muu lausuntopalaute

Puurakentamisen näkökulma osaksi vähäpäästöistä rakentamista

Asetus antaa lisäksi mahdollisuuden ilmoittaa rakentamisen hiilikädenjälki, millä voidaan tuoda esiin myös nopea kasvihuonepäästöjen välttäminen. Puurakentamisen hiilijalan- ja kädenjälkeä on tarkastelu viime vuosina useissa eri tutkimuksissa. Puun osalta hiilikädenjälki on puun sisältämä eloperäinen hiilivarasto. Puurakennukseen varastoitunut hiili on poissa ilmakehän hiilidioksidista jo rakentamisvuodesta lähtien.

Metsäbiotalouden tiedepaneeli pitää tärkeänä energiatehokkuusvaatimusten lisäksi puun käytön lisäämistä rakentamisessa, sillä pitkäikäiset ja kierrätettävät puutuotteet kasvattavat pitkäaikaista hiilensidontaa ja hillitsevät näin osaltaan ilmastomuutosta. Puu kotimaisena, paikallisena, uusiutuvana ja ympäristöystävällisenä rakennusmateriaalina tarjoaa mahdollisuuksia kasvihuonepäästöjen vähentämiseen rakentamisen sektorilla erityisesti silloin, kun päästö- ja energiasäästöjä rakennusmateriaaleja korvattaisiin pitkälle jalostetuilla kotimaisilla metsäteollisuustuotteilla. Puurakentamisella arvonlisää voidaan nostaa lisäämättä hakkuita, jos mekaanisen metsäteollisuuden tuotteita jatkojalostettaisiin nykyistä enemmän kotimaassa sekä kasvattamalla puutuotteiden valmistuksen ja käytön materiaalitehokkuutta teollisen puurakentamisen avulla. Metsäsektorin raaka-aineiden pää- ja sivuvirrat tulee saada nykyistä tehokkaammin käyttöön myös rakentamisen tuotteisiin.

Energiatehokkuuden, rakentamisen vähähiilisyyden ja päästöttömyyden, kestävyiden, kiertotalouden sekä ilmakehän hiilen varastoinnin korostuminen avaa uutta liiketoimintaa erityisesti niille, jotka kehittävät ja markkinoivat puupohjaisia ratkaisuja korkean jalostusarvon sektoreille.

Metsäbiotalouden tiedepaneeli pitää tarkoituksenmukaisena erityisesti hiilikädenjäljen merkityksen korostamista ilmastoselvityksessä, koska se lisää tietoisuutta rakennusmateriaalien valintojen vaikutuksista ilmastomuutoksen torjunnassa. Ilmastomuutoksen torjunnan toimenpiteitä ei tulisi viivästyttää. Tämän vuoksi Metsätiedepaneeli pitää myös tärkeänä, ettei uusien energiatehokkuuspyrkimysten, ilmastoselvityksen ja rakennustuoteluettelon laatimisvelvoitteen sekä hiilijalanjäljen raja-arvovaatimuksen siirtymäaikaa pidennettäisi esitetystä 1.1.2026 ajankohdasta enempää.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:

Markku Karjalainen, Antti Asikainen

Lähteet:

Österberg, M., Karjalainen, M., Lintunen, J., Tammelin, T., Asikainen, A., Vakkilainen, E., Toivonen, R., Virta, P. Henn, A., Nuutinen, E-M., Kohl, J., Hassinen, J. 2024. Lankusta lääkkeisiin - Tuoteportfolion arvonnoususta uutta arvonnollisaa metsäsektorille. Metsäbiotalouden tiedepaneelin raportti 1/2024. Metsäbiotalouden tiedepaneeli. Helsinki. 36 s. URN: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-65456-0-8>

Forecon Oy, 3.2.2022; Puun käytön määrä Suomessa; (Ympäristöministeriön tilaama selvitys)

Logrén Johanna
Metsäbiotalouden tiedepaneeli